

Εξοχότατε κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Μεγάλη τιμή που μου ανατέθηκε να συμμερισθώ μερικές σκέψεις-μου για τον Δάσκαλό μας ! Δεν θα αναφερθώ στην αδιάκοπη, επί 70 σχεδόν έτη, συμβολή-του στην τεχνολογία του πολιτικού μηχανικού, στην σύλληψη και συγγραφή τεχνικών Κανονισμών, στην βελτίωση της ελληνικής γλώσσας, στην φιλοσοφία, στην νεώτερη ελληνική «πνευματική» ιστορία, στην ηθο-πολιτική, στην μελέτη των συναισθημάτων των ζώων, στην τέχνη.

Επειδή η σημερινή αφιέρωση στον Καθηγητή είναι τού Πολυτεχνείου, θα αναφερθώ πρώτα στην ανυπέβλητη Εκπαιδευτική του συμβολή στην Σχολή μας, απ' το 1955 έως σχεδόν σήμερα, εν μέσω και δύσκολων καιρών. Και μετά, θα αναφερθώ στην μεγάλη προσπάθειά του για την Ανάδειξη της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας.

Όταν πρόκειται να μιλήσει κανείς για έναν ακαδημαϊκό Δάσκαλο όπως ο Θεοδόσιος Τάσιος, εύλογο είναι να ξεκινήσει από μίαν (ας την πούμε) «Ανατομία του Διδακτικού Ενεργήματος» (όπως το λέει ο ίδιος), για να δούμε πώς εννοούσε (και εννοεί) την Διδακτική λειτουργία, όπως την αφομοιώσαμε και απολαύσαμε οι φοιτητές του. Η διδακτική λοιπόν πρέπει να περιλαμβάνει:

- (1) **Μεταβίβαση γνώσεων** κατα την προπτυχιακή κυρίως διδασκαλία («μετακένωση» γνώσεων την ονόμαζε ο Κοραΐς και υιοθετεί ο Τάσιος) — φάση θεμελιώδης. Στην αρχή θα διατεθεί μια πρώτη ύλη γνώσεων, κι ύστερα θα ασκηθεί η κρίση. Η εκπληκτική, εν πολλοίς δε αυτοδίδακτη, **εισβάθος κατανόηση και ευρυμάθεια** του Τάσιου (γνώση που «ξεχειλίζει» όπως λέμε) στο σκυρόδεμα, στην μηχανική, στην αντισεισμική, στην εδαφομηχανική, επιτελούσε αυτήν την απαίτηση με τον καλύτερο τρόπο.
- (2) **Ορθή χρήση της ελληνικής γλώσσας και τεχνικής ορολογίας.** Μέσω της Γλώσσας γίνεται η έκφραση τού προς μετάδοση γνωστικού αντικειμένου. Αυτό είναι το μονοπάτι μέσω του οποίου η Γνώση μεταβιβάζεται απ' τον εγκέφαλο του Δασκάλου στον εγκέφαλο του Μαθητή. Η Γλώσσα είναι κατά τον Τάσιο καίριος **μεσάζων παιδείας**. Δεν χρειάζεται νομίζω να τονίσω ότι ο Δάσκαλος ήταν και είναι γλωσσο-στοχαστής, γλωσσο-πλάστης, και γλωσσο-χειριστής άφθαστος, όπως καλά γνωρίζουμε.
- (3) Η μετάδοση γνώσεων επιταχύνεται πολύ εάν ο Μαθητής οδηγηθεί σταδιακώς απ' τον Δάσκαλο να ανακαλύψει (ξανά) μόνος του τη διαθέσιμη γνώση, μέσω **κατάλληλης μαιευτικής**. Έτσι, η μνήμη ενισχύεται, η κριτική στάση ενθαρρύνεται – **αλλά και** πρόσθετη διανοητική ικανοποίηση παίρνει ο Μαθητής. Στο μάθημα, ο Τάσιος, μέσω ερωτήσεων σταδιακώς αυξανόμενης δυσκολίας, μας έκανε να αισθανόμαστε οτι οδηγηθήκαμε μόνοι-μας στη λύση (ακόμη και δύσκολων προβλημάτων).
- (4) Η πανεπιστημιακή διδασκαλία σκοπεί **και** στην ανάπτυξη **κριτικού πνεύματος**: Ο επιστήμονας δέν είναι «αποθηκευτής» γνώσεων — πρέπει να διακρίνει και να φανερώνει όποια σφάλματα (δικά-του ή των άλλων), μιάς κι η Επιστήμη είναι Ανα-κάλυψη, και όχι Από-κάλυψη. Η δέ ανάπτυξη του κριτικού πνεύματος είναι διδακτικώς δυσχερέστατη —δέν είναι απλή «μετακένωση» γνώσεων !
- (5) Η **καλλιέργεια ερευνητικού πνεύματος**, ένα απ' τα δυσκολότερα εκπαιδευτικά αιτήματα . Η παραγωγή νέας επιστημονικής γνώσης απαιτεί την επιστράτευση πρόσθετων διανοητικών, αλλά και συναισθηματικών μηχανισμών — βαθιά κατανόηση, φαντασία, έλεγχο, επιμονή. Κι όλα τούτα «διδάσκονται» μόνον μέσω **Μαθητείας** δίπλα σ' έναν Ερευνητή-Δάσκαλο. **Με την άδειά σας**, θέλω να σας μεταφέρω την προσωπική-μου τριπλή τύχη **να γευσθώ όλης αυτής της Μαθητείας** δίπλα στον Τάσιο: πρώτα ως φοιτητής στα θρανία του ΕΜΠ και πρώιμος ερευνητής για την διπλωματική-μου εργασία, 4 χρόνια αργότερα ως συσυγγραφέας ενός πρωτοποριακού Προσχεδίου Ελληνικού Αντισεισμικού Κανονισμού, και μετά ως μέλος-συνεργάτης στην δημιουργία Ευρωκωδίκων. Έτσι ολοκληρώθηκε η Μαθητεία μου μαζί του — η πρώτη φάση τουλάχιστον.

(6) Η «**δημιουργία Σχολής**» η οποία σημαίνει την ανάπτυξη ενός μονίμου πλαισίου **συλλογικής καλλιέργειας** της Επιστήμης και Τεχνολογίας, όπου οι μεταπτυχιακοί, διδακτορικοί και μεταδιδακτορικοί ερευνητές, οι εξωτερικοί συνεργάτες, αλλά και οι επηρεαζόμενοι από τις διαλέξεις και δημοσιεύσεις-του μηχανικοί-επιστήμονες της πράξης, εφαρμόζουν συστηματικά και προωθούν πρωτοποριακές μεθόδους και τεχνικές που πηγάζουν ή εμπνέονται από τον Δάσκαλο. Ο Τάσιος αρίστευσε στο θέμα αυτό, όπως το επιβεβαιώνει η κοινότητα των μηχανικών.

(7) **Παράδειγμα βίου**. Επειδή, ως γνωστόν, η προσωπικότητα του Δασκάλου επηρεάζει πολλαπλώς και όχι μόνον γνωσιακά την ανάπτυξη του μαθητή, το παράδειγμα **βίου** που παρέχει ένας εμβληματικός Δάσκαλος ενδέχεται να γίνει **παράδειγμα και** στον δικό του **βίο**, με την ελπίδα να καταστεί ο Φοιτητής «**κοινωνός επιστημονικού ήθους και ανιδιοτελούς αναζήτησης της αλήθειας**». Αυτή ήταν μόνιμη φιλοδοξία του Δασκάλου μας Θεοδόση Τάσιου.

Πέραν όμως από τους φοιτητές, ο Τάσιος στόχευε σε προσπάθεια προσφοράς γνώσεων σε ένα ευρύτερο κοινό, όχι μόνον μηχανικών, μέσω της συγγραφής **30** βιβλίων (εκτός των τεχνικών συγγραμμάτων), **300** περίπου επιφυλίδων, καθώς και εκατοντάδων δημοσίων διαλέξεών-του, σε όλη την Ελλάδα μάλιστα, που έχουν συμβάλει ώστε στην ελληνική κοινωνία να είναι οικείες αρκετές απ' τις ιδέες και δράσεις του.

Στον ελάχιστο χρόνο που μου απομένει, διερωτώμουν ποιόν άλλον τομέα δραστηριότητας του Τάσιου να θυμηθούμε εδώ απόψε ανάμεσα στο μεγάλο εύρος των επιτευγμάτων-του: στην Μηχανοτεχνία, στην Φιλοσοφία, ή στην αφιέρωση ζωής στην σύνταξη κανονισμών στην Ελλάδα και διεθνώς (Ευρώπη, Νότια Αμερική, Αφρική) — αφήστε δε που δεν μπορώ να μὴν μνημονεύσω ακόμη και τον προ-διετίας δίσκο του **Δημοτικής Μουσικής, παρακαλώ**, όπου τραγουδάει ο ίδιος ηπειρώτικα και θεσσαλικά τραγούδια ...Τελικά όμως επέλεξα το έργο του ως Ιστορικού της Τεχνολογίας της Αρχαίας Ελλάδος.

Ο Τάσιος (δικαίως, νομίζω) εκπλήσσεται απ' το γεγονός ότι η σύγχρονη Νεοελληνική αντίληψη για τον Αρχαίο Ελληνικό Πολιτισμό **ΥΠΟΤΙΜΑ** εντελώς την τεράστια σημασία την οποία οι ίδιοι οι Αρχαίοι Έλληνες έδιναν στην Τεχνολογία — ανέκαθεν μάλιστα, απ' την Μυκηναϊκή έως και την Ελληνιστική Εποχή (πάνω δηλαδή από μία χιλιετία). Σ' αυτήν δε την υποτίμηση ο Τάσιος αποδίδει ενμέρει τις μειωμένες επιδόσεις της χώρας-μας στην σύγχρονη Τεχνολογία. Τον λογιωτατιασμό, υπαινίσσεται ως κυρίως υπεύθυνο...

Η αντίδραση του Τάσιου σ' αυτήν την κατάσταση είναι, νομίζω, άλλη μία περίπτωση μεθοδικής και έμμονης δράσης προς έναν υψηλό στοχο κοινής ωφελείας. Έτσι:

(α) Προ 30-ετίας, ιδρύει (μαζί με άξιους συνεργάτες) την Επιστημονική Εταιρεία Μελέτης της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Σε αυτήν συμπορεύονται: ιστορικοί, αρχαιολόγοι, αρχιτέκτονες, μηχανικοί, φυσικοί επιστήμονες — μια ιδιαιτέρως παραγωγική αλληλεπίδραση που έδωσε καρπούς

(β) Οργανώνει μια μεγάλη σειρά από πρωτότυπες Εκθέσεις **ομοιωμάτων Αρχαίας Τεχνολογίας**: στην Ελλάδα, στην Κύπρο, στην Γερμανία, στην Κίνα, στην οποία μάλιστα η σχετική Έκθεση κράτησε ολόκληρο χρόνο.

(γ) Εκατοντάδες διαλέξεις, σεμινάρια, αρχαιο-γνωστικές εκδρομές, που έχουν διαδώσει τις ιστορικές γνώσεις περί Αρχαίας Τεχνολογίας σε ευρύτερο κοινό. Κι ένας ειδικός **ιστότοπος** φιλοξενεί όλες τις σχετικές δραστηριότητες.

(δ) Διοργανώνει **3 διεθνή Συνέδρια** με θέμα την Τεχνολογία της Αρχαίας Ελλάδος. Το τελευταίο στο Μέγαρο Μουσικής τον περασμένο Απρίλιο, με μεγάλη, *όντως διεθνή*, επιτυχία.

(ε) Ο Τάσιος (με 2 συνεργάτες) παράγει **4 ταινίες animation** (“εικονο-κινητικές” τις λέει) με σημαντικά θέματα Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας. Η τελευταία, μάλιστα, δείχνει πώς, στην Αλεξάνδρεια των Πτολεμαίων, διέθεταν όλα τα επί μέρους στοιχεία της τεχνολογίας για την κατασκευή μιάς ατμοκίνητης **υδραντλίας**, [σας θυμίζει κάτι ελπίζω] ήταν εκείνη που πυροδότησε την βιομηχανική επανάσταση στην

Αγγλία 2 χιλιετίες αργότερα — οι Αλεξανδρινοί όμως δεν είχαν προλάβει να ενώσουν λειτουργικώς τα επιμέρους στοιχεία μεταξύ τους ! Το έκανε ο Τάσιος στην ταινία, κατά έναν φυσικό τρόπο.

(στ) Παραλλήλως, ο Καθηγητής μας δημοσιεύει άρθρα και επιφυλλίδες για το θέμα της Αρχαίας Ελληνικής Τεχνολογίας, ενώ έχει εκδόσει και τρία σχετικά βιβλία , δύο στην αγγλική:

- “Civil Engineering in Ancient Greece” και
- “On Ancient Greek Technology” (βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών).

ενώ προ ημερών κυκλοφόρησε και το τρίτο του βιβλίο 500 σελίδων, με 300 εκόνες και ιδιόχειρα σχέδια, με τίτλον: «**Αρχαία Ελληνική Στρατιωτική Τεχνολογία**». Πρόκειται για ένα βιβλίο αναφοράς, που θα σας καταπλήξει, με 400 (λεπτομερείς) παραπομπές σε αρχαίους, βυζαντινούς, και νεώτερους συγγραφείς.

Χρόνια τώρα διερωτώμαι:

- Πρώτον, πέρα απ’ το σπάνιο ταλέντο του, **πού** άραγε βρίσκει την **ενέργεια** να φέρει εις πέρας: τόσες οργανωτικές και συγγραφικές δράσεις, τόση συνθετική μελέτη κειμένων πάσης φύσεως — αντί να ασχολείται μόνον με την επιστήμη του και συγγραφή “papers”?
- Δεύτερον, **πού** βρίσκει τον **χρόνο** να ερευνά και να σχολιάζει τόσα ετερόκλητα αντικείμενα ? Και από πού η **διάθεση** ?

Πώς εντέλει ερμηνεύεται το **“Φαινόμενο Τάσιος”** ?

Σκέφτομαι ότι εκτός προφανώς πολλών άλλων ερμηνειών, μπορούμε να το αποδώσουμε **καί στην εσωτερική δύναμη** την οποία υποδηλώνει η δική του φράση:

“χρωστάω ακόμη πολλά να ανταποδώσω στην Κοινωνία που μ’ έθρεψε και με ανέδειξε”.

Μια υπέροχη σε σεμνότητα δήλωση ενός Δημοκρατικού Πολίτη, αγαπημένου Δασκάλου, ή ενός **“Legendary Old Master”** , όπως τον ανέδειξε το 17^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Αντισεισμικής στην Ιαπωνία το 2021, σε ειδική συνεδρία που τού είχε οργανώσει **«για να τον γνωρίσουν οι νέοι Μηχανικοί του κόσμου»**.

Αυτόν τον μεγάλο Φίλο μας, Δάσκαλο, και υπόδειγμα Ανθρώπου, τιμούμε απόψε Εξοχότατε Κύριε Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας.